

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

Верховний Суд

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Аналітичний огляд рішень Європейського суду з прав людини, що набули статусу остаточного у II кварталі 2023 року

Аналітичний огляд надсилається на виконання статті 14 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та містить аналіз обставин, які призвели до визнання Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) порушень Україною положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

I. Щодо порушення статті 2 (право на життя) Конвенції

Порушення статті 2 Конвенції Європейський суд встановив у рішенні у справі «Пономаренко проти України» (заява № 51456/17, рішення від 01.06.2023).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

1) нездатність органів державної влади захистити життя першого заявника. Для вирішення встановленої Європейським судом проблеми **пропонуємо:** суддям під час обрання або продовження підозрюваному/обвинуваченому запобіжного заходу належним чином оцінювати обставини та необхідність застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, розглядати можливість застосування інших запобіжних заходів як альтернативу триманню під вартою на усіх стадіях кримінального провадження, звертаючи особливу увагу на стан здоров'я особи та наявність захворювань.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

II. Щодо порушення статті 5 (право на свободу та особисту недоторканість) Конвенції

Порушення статті 5 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «Калугін проти України» (заява № 25688/12, рішення від 06.04.2023), «Корнієнко та інші проти України» (заява № 24520/19 та 2 інші заяви, рішення від 13.04.2023), «Цеханович та інші проти України» (заява № 71105/14 та 2 інші заяви, рішення від 13.04.2023), «Трофименко проти України» (заява № 18444/18, рішення від 04.05.2023), «Заїкін проти України» (заява № 37822/16, рішення від 11.05.2023), «Кудик проти України» (заява № 22194/18, рішення від 25.05.2023), «Філоненко та

Міністерство юстиції України
№ 84971/5.2.2/22-23 від 03.07.2023
Підписувач ПЕТУХОВА Аліса-Тетяна Іванівна
Сертифікат [3FAA9288358EC00304000000E0713100C8B300](#)
Дійсний з 02.03.2023 2:24:05 по 29.02.2024 2:24:05

ВЕРХОВНИЙ СУД
№2462/0/1-23 від 03.07.2023

інші проти України» (заява № 87/21 та 2 інших заяви, рішення від 25.05.2023), *«Пономаренко проти України»* (заява № 51456/17, рішення 01.06.2023), *«Гонта та Йилдизе проти України»* (заяви № 52502/20 та № 11724/22, рішення від 08.06.2023), *«Комар та інші проти України»* (заява № 68786/1 та 6 інших заяв, рішення від 22.06.2023).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) незаконне, свавільне і тривале/надмірно тривале тримання заявника під вартою (рішення *Калугін проти України, Корнієнко та інші проти України, Цеханвич та інші проти України, Кулик проти України, Філоненко та інші проти України, Комар та інші проти України*);
- 2) недоліки у провадженні щодо перегляду законності тримання під вартою (суд не розглянув скарги заявника щодо законності його затримання та тримання під вартою, а також недостатньо швидкий перегляд судами питання про тримання під вартою) (рішення *Цеханович та інші проти України, Гонта та Йилдизе проти України*);
- 3) неналежний розгляд скарг заявника на незаконне затримання (рішення *Трофименко проти України*);
- 4) відсутність відповідних та достатніх підстав для тримання заявника під вартою під час досудового розслідування (рішення *Заїкін проти України*);
- 5) ненаведення підстав та обґрунтованості тримання першого заявника під вартою (рішення *Пономаренко проти України*);
- 6) відсутність або надання неналежного відшкодування у зв'язку з незаконним затриманням або тривалим триманням під вартою (рішення *Філоненко та інші проти України, Трофименко проти України, Комар та інші проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо**: з метою однакового застосування норм права судами різних спеціалізацій, а також забезпечення апеляційних та місцевих судів методичною інформацією з питань правозастосування довести до відома суддів висновки Європейського суду щодо незаконного та/або надмірно тривалого тримання особи під вартою;

забезпечити неухильне дотримання суддями вимог Конвенції, практики Європейського суду та Кримінального процесуального кодексу України під час обрання підозрюваному/обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також не допускати незаконного, свавільного та надмірно тривалого тримання осіб під вартою на усіх стадіях кримінального провадження;

суддям під час розгляду питання щодо обрання або продовження підозрюваному/обвинуваченому запобіжного заходу належним чином оцінювати обставини та необхідність застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, розглядати можливість застосування інших запобіжних заходів як альтернативу триманню під вартою на усіх стадіях кримінального провадження, звертаючи особливу увагу на стан здоров'я особи та наявність у неї захворювань;

не допускати надмірно тривалого розгляду клопотань про зміну або скасування запобіжного заходу підозрюваному/обвинуваченому;

суддям дотримуватися положень Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства під час розгляду аргументів підозрюваного/обвинуваченого щодо незаконного тримання його під вартою та/або звільнення з-під варті, які наведені в його клопотаннях та апеляційних скаргах;

під час ухвалення рішень дотримуватися вимог щодо законності, обґрунтованості та вмотивованості судового рішення.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

III. Щодо порушення статті 6 (право на справедливий суд) Конвенції

Порушення статті 6 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «*Овчаренко та Колос проти України*» (заяви № 27276/15 та № 33692/15, рішення від 12.01.2023, набуло статусу остаточного 12.04.2023), «*Клоков проти України*» (заява № 65513/14, рішення від 30.03.2022), «*Вербова та інші проти України*» (заява № 2786/21 та 2 інші заяви, рішення від 11.05.2023), «*Заїкін проти України*» (заява № 37822/16, рішення від 11.05.2023), «*Філоненко та інші проти України*» (заява № 87/21 та 2 інших заяви, рішення від 25.05.2023), «*В'єтоха та інші проти України*» (заява № 14198/21 та 5 інших заяв, рішення від 08.06.2023), «*Волянська та інші проти України*» (заява № 32035/20 та 8 інших заяв, рішення від 08.06.2023), «*Комар та інші проти України*» (заява № 68786/1 та 6 інших заяв, рішення від 22.06.2023), «*Круглов та інші проти України*» (заява № 25946/19 та 4 інші заяви, рішення від 22.06.2023).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) відсутність у рішеннях національних судів докладного і чіткого обґрунтування складових елементів «порушення присяги», вчиненого суддями Конституційного Суду України (рішення *Овчаренко та Колос проти України*);
- 2) ненадання заявнику та його захиснику достатньо часу та належних можливостей для підготовки захисту у кримінальному провадженні щодо заявника (рішення *Клоков проти України*);
- 3) надмірна тривалість кримінальних/цивільних проваджень (рішення *Вербова та інші проти України*, *Заїкін проти України*, *Філоненко та інші проти України*, *В'єтоха та інші проти України*, *Волянська та інші проти України*, *Комар та інші проти України*, *Круглов та інші проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:** під час ухвалення рішень дотримуватися вимог щодо законності, обґрунтованості та вмотивованості судового рішення;

дотримуватися засад і принципів здійснення судочинства, зокрема принципів рівності усіх учасників судового процесу перед законом та судом, та надавати можливості, необхідні для підготовки захисту;

дотримуватися розумних строків судового розгляду справ, що є складовою ефективного правосуддя.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

IV. Щодо порушення статті 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя) Конвенції

Порушення статті 8 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах «*Овчаренко та Колос проти України*» (заяви № 27276/15 та

№ 33692/15, рішення від 12.01.2023, набуло статусу остаточного (12.04.2023), «*Богданов проти України*» (заяви № 27380/20, рішення від 04.05.2023), «*Лях проти України*» (заява № 53099/19, рішення від 04.05.2023), «*Бахаров проти України*» (заява № 28982/19, рішення від 04.05.2023).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) недотримання органами державної влади основних вимог Конвенції щодо законності та передбачуваності з огляду на спосіб звільнення заявників з посад суддів Конституційного Суду України без чіткого тлумачення складових елементів поняття «порушення присяги» та обсягу їхнього функціонального імунітету (рішення *Овчаренко та Колос проти України*);
- 2) відмова органів державної влади повідомити заявнику адресу місця проживання його неповнолітнього сина, що позбавило його можливості спілкуватися зі своїм сином протягом п'яти місяців (рішення *Богданов проти України*);
- 3) надмірна тривалість розгляду органами державної влади справи, що стосувалась повернення дитини до місця постійного проживання відповідно до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25 жовтня 1980 року (рішення *Лях проти України*, *Бахаров проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:**

дотримуватися засад і принципів здійснення судочинства, зокрема вимоги обґрунтованості та вмотивованості судових рішень, а також ефективно застосовувати положення національного законодавства, Конвенції та практику Європейського суду під час розгляду справ про вчинення суддею дисциплінарного проступку;

забезпечувати ретельну оцінку тверджень, викладених у позовах, та не допускати прийняття рішень без урахування доводів і аргументів заявників, які можуть мати вирішальне значення для результату справи;

суддям під час ухвалення рішень, які стосуються особистих немайнових прав батьків, належним чином обґрунтовувати їх;

забезпечити неухильне дотримання та ефективного застосування судами міжнародних договорів, положень Конвенції, практики Європейського суду та чинного національного законодавства під час розгляду справ про повернення протиправно вивезеної (переміщеної) та/або утримуваної дитини до постійного місця проживання відповідно до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 року.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

V. Щодо порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції

Порушення статті 13 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах «*Вербова та інші проти України*» (заява № 2786/21 та 2 інші заяви, рішення від 11.05.2023), «*Філоненко та інші проти України*» (заява № 87/21 та 2 інших заяви, рішення від 25.05.2023), «*В'єтоха та інші проти України*» (заява № 14198/21 та 5 інших заяв, рішення від 08.06.2023), «*Волянська та інші проти*

України» (заява № 32035/20 та 8 інших заяв, рішення від 08.06.2023), «Круглов та інші проти України» (заява № 25946/19 та 4 інші заяви, рішення від 22.06.2023).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на надмірну тривалість кримінальних/цивільних проваджень (рішення *Вербова та інші проти України, Філоненко та інші проти України, В'єтоха та інші проти України, Волянська та інші проти України, Круглов та інші проти України*);
- 2) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України та ненадання належної медичної допомоги в установах ДКВС України (рішення *Павлов та інші проти України, Філоненко та інші проти України, Гульчук та інші проти України, Нещерет проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо**: дотримуватися положень Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства з метою недопущення надмірно тривалого розгляду справ суддями. А також забезпечити належний розгляд скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України та ненадання належної медичної допомоги.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

VI. Щодо порушення статті 1 Першого протоколу (захист права власності) до Конвенції

Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі «*Лантєв проти України*» (заява № 30666/13, рішення від 13.04.2023).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) незаконне втручання у право заявника на мирне володіння своїм майном внаслідок конфіскації товару та накладення штрафу в розмірі вартості імпортованого товару.

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо**: суддям під час розгляду справ про порушення митних правил ретельно досліджувати докази сторін судового спору та належним чином обґрунтовувати відповідні рішення.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

З автентичними перекладами українською мовою вказаних рішень можна ознайомитися на офіційному сайті Міністерства юстиції України (<https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vneseni-evropeyskim-sudom-z-prav-ljudini>) та на офіційному сайті Європейського суду HUDOC (<https://hudoc.echr.coe.int/eng>).

Додаток: *копії стислих викладів рішень.*

**В.о. Уповноваженого у справах
Європейського суду з прав людини**

Аліса-Тетяна ПЕТУХОВА

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КАЛУГІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE KALUGIN v. UKRAINE)

(Заяви № 25688/12)

Стислий виклад рішення від 06 квітня 2023 року

11 січня 2011 року Центрально-Міський районний суд міста Кривого Рогу обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Хоча строк такого тримання не був встановлений в постанові суду, згідно з чинним на той момент національним законодавством воно не могло тривати понад два місяці. Заявника продовжували тримати під вартою після закінчення строку дії постанови про тримання під вартою з 11 березня до 27 квітня 2011 року, коли суд першої інстанції постановив тримати заявника під вартою під час судового розгляду. Суд першої інстанції чотири рази відмовляв у задоволенні клопотань заявника про звільнення з під варти, не розглядаючи конкретних аргументів заявника.

13 грудня 2011 року заявника звільнили з-під варти. Згодом кримінальне провадження щодо заявника було закрито у зв'язку з відсутністю достатніх доказів його вини.

14 березня 2017 року Апеляційний суд Дніпропетровської області присудив заявнику 150 000 українських гривень відповідно до Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду», які йому було сплачено. Однак 19 травня 2021 року, після подання заявником касаційної скарги, Верховний Суд збільшив суму компенсації до 750 000 грн. Станом на грудень 2021 року присуджена Верховним Судом сума не була сплачена у зв'язку з браком коштів.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктами 1, 3 і 4 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на свавільне тримання його під вартою у період з 11 березня до 27 квітня 2011 року, оскільки воно не було санкціоновано судовим рішенням, а постанова суду першої інстанції від 27 квітня 2011 року про тримання його під вартою під час судового розгляду була необґрунтованою і не містила конкретний строк; на те, що тривалість тримання його під вартою під час досудового розслідування з 11 січня до 13 грудня 2011 року була необґрунтованою та не виправданою; на те, що суд першої інстанції належним чином не розглянув його клопотання про звільнення.

Розглянувши скаргу заявника за пунктом 1 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що практика тримання обвинувачених під вартою без конкретних законних підстав або чітких норм, які б регулювали ситуацію, – в результаті чого вони можуть бути позбавлені свободи на необмежений період часу без рішення суду – є несумісною з принципами юридичної визначеності і захисту від свавілля. Європейський суд зауважив, що, хоча 27 квітня 2011 року суд першої інстанції залишив без змін запобіжний захід заявника у вигляді тримання під вартою, він не встановив строку такого тривалого тримання його під вартою і не навів розумного обґрунтування для свого рішення. Це залишило заявника у стані невизначеності щодо підстав тримання його під вартою після цієї дати до його засудження 13 грудня 2011 року. Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

Щодо інших скарг Європейський суд, враховуючи всі наявні у нього матеріали, у світлі його висновків у рішеннях у справах проти України дійшов висновку, що вони свідчать про порушення пунктів 3 і 4 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконністю і свавільністю тримання заявника під вартою з 11 березня до 13 грудня 2011 року;
3. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з не виправданістю та необґрунтованістю тримання заявника під вартою з 11 січня до 13 грудня 2011 року;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції;
5. *Постановляє*, що встановлення порушень само собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, якої зазнав заявник;
5. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БАХАРОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BAHAROV v. UKRAINE)
(Заява № 28982/19)

Стислий виклад рішення від 04 травня 2023 року

У жовтні 2016 року заявник подав до органів державної влади України заяву про повернення своєї дитини до Сполучених Штатів Америки, місця її постійного проживання відповідно до Гаазької конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25 жовтня 1980 року (далі – Гаазька конвенція), з України, куди її забрала мати дитини у липні 2016 року без дозволу заявника.

У квітні 2017 року головне територіальне управління юстиції у Харківській області (далі – Управління юстиції), діючи від імені заявника, подало позов до Київського районного суду міста Харкова, який у травні 2017 року відмовив у задоволенні позовної заяви, посилаючись на статтю 13 Гаазької конвенції, в якій наведені підстави для відмови у поверненні дитини до місця її постійного проживання. Апеляційна та касаційна скарги, подані заявником на це рішення, були залишені без задоволення Апеляційним судом Харківської області у серпні 2017 року та Верховним Судом у листопаді 2018 року. Мати дитини не дозволяла заявникові будь-яким чином контактувати з його дитиною протягом усього провадження. З жовтня 2018 року заявнику офіційно заборонили в'їзд до України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 6 і 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з надмірною тривалістю провадження на національному рівні під час якого він не міг бачитися зі своєю неповнолітньою дитиною, що призвело до відчуження дитини від заявника. Європейський суд вирішив розглянути скаргу заявника виключно за статтею 8 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника, Європейський суд зазначив, що провадження на національному рівні щодо повернення дитини заявника тривало понад два роки у судах трьох інстанцій і супроводжувалося затримками, відповідальність за які, головним чином, несли органи державної влади. Зокрема, управлінню юстиції знадобилось близько шести місяців, щоб ініціювати провадження в національному суді, а у Верховному Суді відбулась затримка приблизно в один рік, що сприяло значному перевищенню шеститижневого терміну, встановленого статтею 11 Гаазької конвенції для провадження цього виду. Також Європейський суд відзначив, що попри часткове сприяння заявником загальній тривалості провадження внаслідок подачі процесуальних клопотань та скарг, його дії не призвели до значних затримок і немає доказів, що він зловживав своїми процесуальними правами.

З огляду на це, а також той факт, що заявник не мав можливості контактувати зі своєю дитиною, якій було шість років на момент, коли її забрала мати, упродовж тривалого періоду під час провадження, Європейський суд зробив висновок, що органи державної влади не розглянули справу оперативно та констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує заяву прийнятною;
2. *Постановляє* що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (a) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ФІЛОНЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF FILONENKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 87/21 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 25 травня 2023 року

Заявники трималися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Заявники висунули інші скарги за Конвенцією. Заявник у заяві 87/21 подав також скаргу за статтею 3 Конвенції на неналежні умови тримання під вартою щодо іншого періоду.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявників Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Щодо інших скарг у заяві № 87/21 Європейський суд зазначив, що вони не відповідають критеріям прийнятності та не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї, та відхилив цю частину заяви відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом періодів, наведених в таблиці у додатку, відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим та інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені в таблиці у додатку, а решту скарг у заяві № 87/21 – неприйнятними;

3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 та 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;

4. *Постановляє* що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ВОЛЯНСЬКА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF VOLYANSKA AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 32035/20 та 8 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 08 червня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість цивільних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту.

Європейський суд, розглянувши всі надані йому матеріали, дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами. Враховуючи зазначене, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ВЕРБОВА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE VERBOVA AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 2786/21 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 11 травня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість кримінальних проваджень у їхніх справах була несумісною із вимогою «розумного строку» та на відсутність у них ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

З огляду на всі наявні в Європейського суду документи та відповідно до його практики Європейський суд дійшов висновку, що тривалість кримінальних проваджень у цих справах була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, і констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КРУГЛОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE KRUGLOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(№ 25946/19 та 4 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 22 червня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість кримінальних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами.

Європейський суд, розглянувши всі надані йому матеріали, дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, і констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Вирішує*, що пані Олена Олександрівна Круглова, дружина заявника у заяві № 25946/19, може підтримувати провадження від його імені;
3. *Оголошує* заяви прийнятними;
4. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
5. *Постановляє*, що
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГОНТА ТА ЙИЛДИЗЕ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GONTA AND JULDIZE v. UKRAINE)
(Заяви № 52502/20 та № 11724/22)

Стислий виклад рішення від 08 червня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 4 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на недоліки у провадженні щодо перегляду законності тримання їх під вартою.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд зазначив, що держава, яка запроваджує другий рівень судової інстанції для розгляду питання законності тримання під вартою та розгляду клопотань про звільнення з-під варти, повинна в принципі забезпечити, щоб особи, позбавлені свободи, користувалися на етапі оскарження такими самими гарантіями, як і в першій інстанції. Посилаючись на рішення у справі «Харченко проти України», Європейський суд констатував порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з недоліками у провадженні щодо перегляду законності тримання під вартою;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БОГДАНОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BOGDANOV v. UKRAINE)
(Заява № 27380/20)

Стислий виклад рішення від 04 травня 2023 року

У відповідь на звернення заявника у березні 2019 року працівники поліції необґрунтовано, як стверджує заявник, відмовили йому повідомити адресу, за якою проживав його неповнолітній син з матір'ю. Заявник не був позбавлений батьківських прав.

Шостий апеляційний адміністративний суд у листопаді 2019 року відмовив у задоволенні позову заявника у зв'язку з цією відмовою, зазначивши, що працівники поліції належним чином встановили місцеперебування дитини, однак мати дитини не надала дозволу, передбаченого положеннями Законів України «Про захист персональних даних» та «Про інформацію», на розкриття адреси її проживання з дитиною. Верховний Суд встановив відсутність підстав для відкриття касаційного провадження.

У серпні 2019 року місцевий орган опіки та піклування склав висновок про встановлення графіку та умов проведення побачень і спілкування заявника з його дитиною. У вересні того ж року заявник зустрівся з дитиною, а також йому повідомили, коли дитина змінила місце проживання на інше.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 6 та 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на відмову органів державної влади повідомити адресу місця проживання його неповнолітнього сина, у зв'язку з чим він був позбавлений можливості спілкуватися зі своїм сином протягом п'яти місяців. Європейський суд вирішив розглянути скаргу заявника виключно за статтею 8 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника Європейський суд зазначив, що відмова працівників поліції розкрити заявнику інформацію про місцеперебування його сина призвела до неможливості для заявника скористатися своїм правом на доступ до дитини та на інформацію про особисті обставини дитини протягом близько п'яти місяців.

Європейський суд звернув увагу, що судові рішення на національному рівні не містили оцінки негативних практичних наслідків оскаржуваного нерозкриття для батьківських прав заявника, яких він формально не був позбавлений і які не були обмежені, у тому числі право на доступ до його дитини та до відомостей про неї.

Європейський суд зазначив, що працівники поліції та суди не навели достатнього обґрунтування для виправдання надання переваги правам на приватне життя матері дитини, а не батьківським правам заявника, і не оцінили, чи було це здійснено в найкращих інтересах дитини. Процес ухвалення рішень не передбачав встановлення справедливого балансу конкуруючих прав та інтересів.

З огляду на це Європейський суд констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. Постановляє, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 468 (чотириста шістьдесят вісім) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЦЕХАНОВІЧ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF TSEKHANOVICH AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заяви № 71105/14 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 13 квітня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконність тримання їх під вартою. Заявник у заяві № 51842/15 також висунув іншу скаргу, яка також порушила питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вказав, що коли постає питання про «законність» взяття під варту лише дотримання національного законодавства недостатньо – будь-яке позбавлення свободи має відповідати меті захисту особи від свавілля. Зважаючи на свою практику з цього питання, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

Щодо іншої скарги заявника у заяві № 51842/15 Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що вона також свідчить про порушення Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням під вартою;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхилив* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТРОФИМЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF TROFYMENKO v. UKRAINE)
(заява № 18444/18)

Стислий виклад рішення від 04 травня 2023 року

У 2016 році Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ) порушило кримінальне провадження за фактом стверджуваної розтрати державних коштів в особливо великих розмірах, пов'язаної із завищенням Міністерством оборони України закупівельних цін на паливо, яке постачало підприємство «Т.», інвестором якого був заявник.

16 жовтня 2017 року детектив НАБУ затримав заявника на підставі пункту 3 статті 208 Кримінально процесуального кодексу України (далі – КПК України) та вручив йому повідомлення про підозру. Того ж дня детектив НАБУ подав до Солом'янського районного суду міста Києва (далі – районний суд) клопотання про обрання заявнику запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Районний суд залишив це клопотання без задоволення та звільнив заявника під особисте зобов'язання не відлучатися з місця проживання і виконувати низку інших обов'язків. Апеляційний суд залишив без змін ухвалу районного суду, а на аргументи заявника про незаконність його затримання без попередньої ухвали суду зазначив, що КПК України передбачав «оскарження в окремому порядку» таких стверджуваних порушень.

17 жовтня 2017 року заявник подав клопотання *habeas corpus* до Шевченківського районного суду міста Києва, в якому він просив визнати тримання його під вартою без ухвали суду незаконним. Того ж дня судом було відмовлено у задоволенні клопотання.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконність його затримання без попередньої ухвали суду; за пунктом 4 статті 5 Конвенції на неналежний розгляд його скарг на незаконне затримання та за пунктом 5 статті 5 Конвенції на відсутність у нього забезпечуваного правовою санкцією права на відшкодування у зв'язку із зазначеними скаргами.

Європейський суд встановив відсутність порушення пункту 1 статті 5 Конвенції зазначивши, що органи державної влади навели декілька конкретних обставин, які виправдовували існування ризику переховування заявника, а інші ознаки недотримання вимог цього положення відсутні.

Розглянувши інші скарги заявника, Європейський суд, посилаючись на висновки у справах «Вадим Мельник проти України» та «Корбан проти України», констатував порушення пунктів 4 та 5 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що не було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції;

3. *Постановляє*, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції;

4. *Постановляє*, що було порушено пункт 5 статті 5 Конвенції;

5. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 650 (шістсот п'ятдесят) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 700 (сімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок його представника, пана Кульчицького;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛАПТЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LAPTYEV v. UKRAINE)
(Заява № 30666/13)

Стислий виклад рішення від 13 квітня 2023 року

У грудні 2012 року Київська регіональна митниця (далі – митниця) склала протокол про адміністративне правопорушення щодо заявника відповідно до статті 483 Митного кодексу України (далі – МК України) за приховування від митного контролю товарів, імпортованих підприємством заявника, шляхом надання неправдивих відомостей щодо їхньої митної вартості. Заявник оскаржив цей протокол, проте остаточною постановою від 03 квітня 2013 року Апеляційний суд міста Києва постановив визнати заявника винним за надання неправдивих відомостей митним органам щодо товарів, імпортованих його підприємством та стягнути штраф у розмірі 341 639,70 українських гривень, що дорівнювало вартості імпортованих товарів – 42 708,7 доларів США згідно з постановою суду – та конфіскувати товари, як було передбачено відповідною статтею МК України. Посилаючись на статті 467 і 488 МК України у редакції, яка набула чинності на момент розгляду справи, апеляційний суд зазначив, що оскільки протокол про адміністративне правопорушення стосовно заявника було складено 05 грудня 2012 року, шестимісячний строк для притягнення до відповідальності ще не сплинув.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 6 і 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, у зв'язку з тим, що адміністративне стягнення було накладено на нього після спливу встановленого законодавством строку для притягнення до відповідальності, було незаконним і непропорційним. Європейський суд вирішив розглянути його скарги виключно за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Європейський суд розглянув питання строку для притягнення до відповідальності у цій справі, а також встановлення апеляційним судом належним чином вчинення правопорушення заявником. Європейський суд зазначив, що строк для притягнення до відповідальності вже минув на дату, коли апеляційний суд ухвалив рішення у справі заявника, без наведення пояснень чи обґрунтування для такого тлумачення, хоча належна оцінка цього питання була вирішальною для визначення законності втручання в майнові права заявника.

Також Європейський суд зауважив, що тоді як районний суд детально розглянув справу та закрити провадження, оскільки не було встановлено важливий елемент умисного приховування товарів, апеляційний суд скасував це рішення своєю постановою, в якій було лише відтворено зміст протоколу про адміністративне правопорушення та не було наведено конкретних міркувань щодо аргументів заявника у зв'язку з цим.

З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що втручання у право заявника на мирне володіння своїм майном у цій справі не можна вважати «законним», констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції та присудив заявнику 69 290,40 євро в якості відшкодування матеріальної шкоди, що становило вартість конфіскованих товарів, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує заяву прийнятною;*
2. *Постановляє, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;*
3. *Постановляє, що:*
 - (а) *упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 69 240,40 (шістдесят дев'ять тисяч двісті дев'яносто євро та сорок центів) євро в якості відшкодування матеріальної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
 - (б) *із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;*
4. *Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КЛОКОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KLOKOV v. UKRAINE)
(Заява № 65513/14)

Стислий виклад рішення від 30 березня 2023 року

06 листопада 2012 року заявник та його захисник отримали доступ до матеріалів кримінальної справи щодо заявника, які склалися з двадцяти восьми томів і загалом 6 893 сторінок. Незважаючи на те, що заявник та його захисник опрацьовували приблизно 580 сторінок у день, кожного дня протягом цього періоду слідчий писав рапорт, вказуючи, що заявник та його захисник навмисно затягували ознайомлення з матеріалами справи.

Ленінський районний суд міста Кіровограда (далі – Ленінський суд) за поданням слідчого визначив заявнику та його захиснику строк для завершення ознайомлення з матеріалами справи не пізніше 16 листопада 2012 року. Апеляційний суд Кіровоградської області (далі – апеляційний суд) визнав апеляційну скаргу заявника на рішення Ленінського суду такою, що не підлягала розгляду, оскільки матеріали справи вже були направлені до Кіровського районного суду міста Кіровограда (далі – Кіровський суд) для розгляду по суті. Кіровський суд також відмовив у задоволенні клопотання заявника.

Згодом клопотання заявника про додатковий доступ до матеріалів справи було задоволено, однак у цей період судовий розгляд його справи продовжився до того, як він закінчив ознайомлюватися з матеріалами. Крім того, заявник стверджував, що на цій стадії він і його захисник були змушені ознайомлюватися з матеріалами справи в не пристосованих для цього умовах.

У червні 2013 року Кіровський суд визнав заявника винним за усіма пунктами обвинувачення. Апеляційний суд, як і Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишили без змін вирок заявника, не прокоментувавши твердження заявника про необґрунтовані обмеження у зв'язку з його ознайомленням з матеріалами справи.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за підпунктом «b» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що йому та його захиснику не було надано достатньо часу для ознайомлення з матеріалами справи після закінчення досудового розслідування та у зв'язку зі стверджуваними, неналежними умовами, в яких згодом вони були змушені ознайомлюватися з матеріалами справи у кримінальному провадженні щодо нього.

Європейський суд звернув увагу, що матеріали справи були об'ємними, й ознайомлення з ними неминуче вимагало б значного періоду часу, а пред'явлені заявнику обвинувачення стосувалися складних фінансових питань. На думку Європейського суду, надані заявнику та його захиснику п'ять днів для ознайомлення з рештою матеріалів кримінальної справи було недостатньо. Також Європейський суд взяв до уваги той факт, що не було надано відповіді на скарги заявника у зв'язку з обмеженням часу для ознайомлення з матеріалами кримінальної справи щодо нього та у зв'язку зі стверджуваними неналежними умовами для додаткового ознайомлення, а також, що протягом періодів додаткового доступу до матеріалів розгляд справи судом не відкладався.

З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що заявник не мав достатньо часу та можливостей для підготовки свого захисту та констатував порушення пункту 1 та підпункту «b» пункту 3 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує заяву прийнятною;

2. Постановляє, що було порушено пункт 1 та підпункт «b» пункту 3 статті 6 Конвенції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЗАКІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ZAIKIN v. UKRAINE)

(Заява № 37822/16)

Стислий виклад рішення від 11 травня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на відсутність відповідних і достатніх підстав для тримання його під вартою під час досудового розслідування. Заявник також висунув іншу скаргу за Конвенцією.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд нагадав, що органи влади повинні переконливо обґрунтувати будь-який період тримання під вартою, яким би коротким він не був, та зобов'язані розглянути альтернативні засоби забезпечення явки особи до суду. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі національні суди не навели відповідних і достатніх підстав для тримання заявника під вартою під час досудового розслідування, та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Європейський суд відповідно до усталеної практики також встановив порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю відповідних і достатніх підстав для тримання під вартою;

3. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку)».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КУЛИК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KULYK v. UKRAINE)
(Заява № 22194/18)

Стислий виклад рішення від 25 травня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконне тримання його під вартою Заявник також висунув скаргу за пунктом 4 статті 5 Конвенції на надмірну тривалість перегляду законності тримання його під вартою.

Розглянувши скаргу заявника, Європейський суд вказав, що коли постає питання про «законність» взяття під варту лише дотримання національного законодавства недостатньо – будь-яке позбавлення свободи має відповідати меті захисту особи від свавілля. Зважаючи на свою практику з цього питання, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

Щодо іншої скарги заявника за пунктом 4 статті 5 Конвенції Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що вона також свідчить про порушення Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО,

- «1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням під вартою;
3. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
4. *Постановляє*, що :
 - (a) що упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену у таблиці, в додатку, яка має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) зі закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
5. *Відхилив* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПОНОМАРЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF PONOMATENKO v. UKRAINE)
(Заява № 51456/17)

Стислий виклад рішення від 01 червня 2023 року

07 квітня 2016 року першого заявника затримали за підозрою у зґвалтуванні малолітньої особи та грабежі. Наступного дня Подільський районний суд міста Києва обрав йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. З 10 травня 2016 року перший заявник тримався у Київському слідчому ізоляторі (далі – СІЗО). Після здачі аналізу крові у першого заявника було виявлено ВІЛ-інфекцію. У періоди з березня до квітня та у червні перший заявник перебував на стаціонарному лікуванні в Київській міській клінічній лікарні № 5 (далі – заклад системи охорони здоров'я Міністерства охорони здоров'я України). Першого заявника перевели до закладу системи охорони здоров'я Міністерства охорони здоров'я України через різке погіршення стану його здоров'я під час перебування у СІЗО. 07 серпня перший заявник помер.

У відповідь на скарги другої заявниці, що її син, перебуваючи у закладі системи охорони здоров'я Міністерства охорони здоров'я України, був прикутий кайданками до ліжка, а його руки були зв'язані простирадлом, начальник СІЗО повідомив їй, що відповідно до національного законодавства до всіх ув'язнених, які перебували на лікуванні у закладах системи охорони здоров'я Міністерства охорони здоров'я України, застосувалися кайданки. У червні 2017 року друга заявниця звернулася до начальника СІЗО з проханням дозволити їй побачення із сином у медичній частині СІЗО. Проте, їй повідомили, що національне законодавство не передбачало можливості побачень із ув'язненими за межами спеціально обладнаної зони.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) перший заявник скаржився за статтями 2 і 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що держава не надала першому заявнику належного догляду і допомоги під час тримання його під вартою з огляду на його серйозну фізичну недієздатність і, таким чином, не захистила його здоров'я, фізичне благополуччя та життя. Друга заявниця також скаржилася за статтею 3 Конвенції на застосування кайданків до її сина в лікарні та стверджувала, що вона зазнала серйозних душевних страждань у зв'язку з нелюдським та таким, що принижує гідність, поведженням з її сином під час його перебування під вартою.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд доходить висновку, що було порушено статтю 2 Конвенції у зв'язку з тим, що перший заявник перебував під вартою і не міг отримувати краще лікування з огляду на серйозне погіршення його стану, що призвело до його смерті. Також Суд вважає, що друга заявниця була потерпілою від нелюдського поведження у супереч статті 3 Конвенції у зв'язку з її душевними стражданнями через нездатністю органів державної влади надати першому заявнику належний догляд і допомогу під час тримання під вартою з огляду на його серйозну фізичну недієздатність і застосування кайданків до першого заявника в лікарні.

Щодо інших скарг заявника Європейський суд встановив, що у контексті всіх наявних у нього матеріалів і з огляду на належність оскаржуваних питань до сфери його компетенції ці скарги не відповідають критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї, тож ця частина заяви має бути відхилена на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО,

1. *Оголошує* прийнятними скарги першого заявника нененадання належного лікування та допомоги упродовж тримання його під вартою під час досудового розслідування, застосування до нього кайданків у лікарні та ненаведення належного обґрунтування в рішеннях судів про продовження строку тримання його під вартою, а також скарги другої заявниці щодо відповідальності держави за смерть її сина та за її серйозні страждання, спричинені нелюдським і таким, що принижує

гідність, поведженням з її сином під час його перебування під вартою, а решту скарг у заяві – неприйнятними;

2. *Постановляє*, що було порушено статтю 2 Конвенції у зв'язку з нездатністю органів державної влади захистити життя першого заявника;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з нездатністю органів державної влади надати першому заявнику належний догляд і допомогу під час тримання під вартою з огляду на його серйозну фізичну недієздатність;
4. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку із застосуванням кайданків до першого заявника в лікарні;
5. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з душевними стражданнями другої заявниці;
6. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з не наведенням підстав для та обґрунтованістю тримання першого заявника під вартою;
7. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити другій заявниці 15600 (п'ятнадцять тисяч шістьсот) євро в якості відшкодування матеріальної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
8. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОМАР ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE KOMAR AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 68786/14 та 6 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 22 червня 2023 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою під час досудового розслідування. Також заявники подали інші скарги, які порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду. У заявах № 68786/14 та № 33066/16 заявники висунули інші скарги за різними статтями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд, посилаючись на рішення у справах «Харченко проти України» та «Ігнатів проти України», дійшов висновку, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою під час досудового розслідування була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Щодо інших скарг заявників Європейський суд, враховуючи всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у світлі його висновків у рішеннях у справах проти України.

Щодо скарг за пунктом 4 статті 5 Конвенції у заявах № 68786/14 та № 33066/16 стосовно участі народних засідателів у розгляді питань, пов'язаних з триманням під вартою, Європейський суд зазначив, що він уже розглянув основне юридичне питання, порушене у цій справі, і немає потреби у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті цієї частини заяв.

Розглянувши скарги заявника у заяві № 33066/16, що певні заяви та публікації призвели до порушення його прав за пунктом 2 статті 6 та статтями 8 і 13 Конвенції, Європейський суд зауважив, що декілька позовів заявника про захист честі, гідності та ділової репутації були задоволені, в результаті чого було визнано порушення його прав і присуджено відшкодування шкоди. Оскільки заявник не надав переконливого пояснення, чому він усе це вважав, що його права порушувалися, попри позитивний результат цих проваджень та не пояснив, чому той же засіб юридичного захисту був би неефективним щодо тих епізодів, в яких він вирішив ним не користуватися, Європейський суд відхилив ці скарги відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції частково як явно необґрунтовані та частково у зв'язку з невичерпанням національних засобів юридичного захисту.

Скаргу у заяві № 33066/16 за статтею 3 Конвенції на харчування в дні проведення засідань Європейський суд відхилив на підставі підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції, як явно необґрунтовану.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою під час досудового розслідування та інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені в таблиці у додатку, *вважає*, що немає необхідності окремо розглядати скарги за пунктом 4 статті 5 Конвенції у заявах № 68786/14 і № 33066/16 (у частині щодо участі народних засідателів у розгляді питань, пов'язаних з триманням під вартою), і *відхиляє* решту скарг у заяві № 33066/16 як неприйнятні;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:

- (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу. У заяві № 33066/16 сума компенсації судових та інших витрат має бути сплачена безпосередньо на банківський рахунок представника заявника, пані А. Крістенка;
- (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції у заяві № 33066/16».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛЯХ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LYAKH v. UKRAINE)
(Заява № 53099/19)

Стислий виклад рішення від 04 травня 2023 року

У лютому 2017 року відповідно до Гаазької конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25 жовтня 1980 року (далі – Гаазька конвенція) заявник подав до органів державної влади України заяву про повернення двох його синів з України, де вони проживали зі своєю бабою, до Держави Ізраїль, де вони проживали до грудня 2013 року.

У вересні 2017 року головне територіальне управління юстиції у Хмельницькій області (далі – Управління юстиції), діючи від імені заявника, подало позов до Хмельницького міськрайонного суду, який у грудні 2017 року відмовив у задоволенні позовної заяви, посилаючись на статті 12 і 13 Гаазької конвенції, в яких наведені підстави для відмови у поверненні дитини до місця її постійного проживання. Апеляційна та касаційна скарги, подані заявником на це рішення, були залишені без задоволення Апеляційним судом Хмельницької області у квітні 2018 року та Верховним Судом у червні 2019 року. Суди вирішили, що дітей не можна було вважати такими, які були незаконно переміщені чи утримувалися в Україні, де вони проживали більше трьох років за згодою своїх батьків і де вони повністю адаптувалися, і повернення їх до Держави Ізраїль суперечило б їхнім найкращим інтересам. Суди посилалися на пояснення дітей, на висновок психолога та письмові пояснення матері дітей, а також взяли до уваги докази, які свідчили, що діти проживали в задовільних матеріально-побутових умовах.

Згідно з твердженнями заявника він зміг зустрітися з дітьми лише у липні 2016 року, після чого був змушений повернутися до Держави Ізраїль, а його подальшим спробам бачитися з ними перешкоджала їхня баба, з якою проживали сини заявника.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 6 і 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що органи державної влади України безпідставно затягнули розгляд його заяви про повернення дітей до Держави Ізраїль та не забезпечили його возз'єднання з дітьми. Європейський суд вирішив розглянути скарги заявника виключно за статтею 8 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника стосовно результатів провадження на національному рівні Європейський суд зазначив, що відповідні судові рішення були належним чином умотивовані та ґрунтувалися на переконливих і достатніх підставах. Національні суди провели всебічне дослідження відповідних обставин, враховували найкращі інтереси дітей і належним чином співвіднесли їх з іншими відповідними інтересами. Європейський суд відхилив скаргу заявника на результат провадження на національному рівні як явно необґрунтовану відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

Стосовно скарги заявника на тривалість провадження Європейський суд зазначив, що провадження на національному рівні щодо повернення синів заявника тривало понад два роки у судах трьох інстанцій і супроводжувалося затримками, відповідальність за які, головним чином, несли органи державної влади. Зокрема, головному територіальному управлінню юстиції у Хмельницькій області знадобилося близько семи місяців, щоб ініціювати провадження, а у Верховному Суді відбулась затримка приблизно в один рік, що сприяло значному перевищенню шеститижневого терміну встановленого статтею 11 Гаазької конвенції для провадження цього виду. Також Європейський суд відзначив, що попри часткове сприяння заявника загальній тривалості провадження внаслідок подачі процесуальних клопотань та скарг, його дії не призвели до значних затримок і немає доказів, що він зловживав своїми процесуальними правами.

З огляду на наведені міркування Європейський суд зробив висновок, що органи державної влади не розглянули справу оперативно та констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує прийнятною скаргу за статтею 8 Конвенції щодо тривалості національного провадження за Гаазькою конвенцією, а решту скарг у заяві – неприйнятними;

2. *Постановляє* що було порушено статтю 8 Конвенції;

3. *Постановляє, що:*

- (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
- (а) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ОВЧАРЕНКО ТА КОЛОС ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF OVCHARENKO AND KOLOS v. UKRAINE)
(Заяви № 27276/15 і № 33692/15)

Стислий виклад рішення від 12 січня 2023 року

У грудні 2004 року було внесено зміни до Конституції України, які розширили функції парламенту у політичній системі та звузили повноваження Президента України.

04 серпня 2006 року Верховна Рада України призначила заявників на посади суддів Конституційного Суду України (далі – КСУ). 30 вересня 2010 року заявники входили до складу суддів КСУ, які ухвалили Рішення про визнання неконституційними змін, внесених до Конституції України у 2004 році, у результаті чого було відновлено дію її попередньої редакції 1996 року.

Після масових акцій протесту у м. Київ на Майдані Незалежності, які відбулися наприкінці 2013 та початку 2014 року, Верховна Рада України 24 лютого 2014 року ухвалила Постанову «Про реагування на факти порушення суддями Конституційного Суду України присяги судді» (далі – Постанова ВРУ). Відповідно до Постанови ВРУ було достроково припинено повноваження та звільнено з посад п'ятьох суддів КСУ, зокрема і обох заявників, а також доручено Генеральній прокуратурі України (далі – ГПУ) порушити кримінальне провадження щодо обставин, за яких КСУ було ухвалено Рішення від 30 вересня 2010 року.

У березні 2014 року заявники подали заяви про відставку та оскаржили до суду Постанову ВРУ. У той же час ГПУ порушила кримінальне провадження, серед іншого, за фактом зловживання владою суддями КСУ та ухвалення завідомо незаконного Рішення від 30 вересня 2010 року. Провадження у цій справі досі триває.

27 лютого 2014 року перший заявник звернувся до Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ) з позовом про оскарження свого звільнення. У червні 2014 року ВАСУ визнав незаконною Постанову ВРУ в частині щодо звільнення першого заявника, встановивши, що ВРУ не дотрималася процедури звільнення судді КСУ, передбаченої Регламентом КСУ, та ухвалила Постанову за скороченою процедурою. ВАСУ також зробив посилання на законодавчо закріплений принцип, згідно з яким судді КСУ не несли юридичної відповідальності за результати свого голосування у суді.

ВРУ оскаржила це рішення до Верховного Суду України (далі – ВСУ), який у грудні 2014 року скасував постанову ВАСУ та відмовив у задоволенні позовних вимог першого заявника як необґрунтованих. ВСУ зазначив, що КСУ Рішенням від 30 вересня 2010 року не забезпечив верховенство Конституції України, фактично змінив її, порушив принцип розподілу влади та легітимність діючих інститутів державної влади. Також ВСУ встановив, що невідповідність дій першого заявника складеній ним присязі давали підстави для звільнення його з посади.

05 березня 2014 року другий заявник звернувся до ВАСУ з позовом про оскарження свого звільнення. У січні 2015 року ВАСУ відмовив у задоволенні його позовних вимог, посилаючись на позицію ВСУ у справі першого заявника. Другий заявник звернувся до ВСУ із заявою про перегляд справи, наводячи ті ж підстави, які ВАСУ зазначив у своєму рішенні у справі першого заявника. У квітні 2015 року ВСУ залишив без змін постанову ВАСУ, повторивши свої обґрунтування зі справи першого заявника.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що їхнє звільнення було невинуватим втручанням у право на повагу до їхнього приватного життя. Також вони скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції, що пов'язані з їхнім звільненням справи не були розглянуті «незалежним і безстороннім судом» та «судом, встановленим законом»; не була дотримана встановлена на національному рівні процедура, яка передбачала попередній розгляд питання КСУ; їм не було дозволено брати ефективну участь у розгляді їхніх справ; не було забезпечено їхнє право на ухвалення вмотивованого рішення; і не було дотримано принципу юридичної визначеності, оскільки не існувало строку для притягнення до відповідальності за «порушення присяги». Крім того, посилаючись на статті 8 і 18 Конвенції, заявники скаржилися, що їхнє звільнення переслідувало іншу мету, ніж вказану органами державної влади.

Розглянувши скарги заявників за статтею 8 Конвенції, Європейський суд вказав, що за відсутності дуже детального та чіткого обґрунтування складових елементів «порушення присяги» у зв'язку з діями, які, як стверджується, вчинили заявники, національні органи влади скористалися своїми дискреційними повноваження у такий спосіб, який підірвав юридичну визначеність, а тому суперечив вимозі законності для цілей статті 8 Конвенції. Європейський суд дійшов висновку, що загальна ситуація, яка існувала на момент звільнення заявників Верховною Радою України, враховуючи наявність у судів достатнього часу для належного розгляду справ заявників, не виправдовувала недотримання органами державної влади основних вимог Конвенції щодо законності та передбачуваності. Отже, було порушено статтю 8 Конвенції.

Щодо скарг заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд наголосив, що національні суди за обставин справ, які вони розглядали, і з огляду на важливість гарантій терміну перебування суддів на посаді для підтримання верховенства права та демократії, мали навести дуже докладне та чітке обґрунтування складових елементів «порушення присяги», як стверджувалося, вчиненого суддею КСУ. Оскільки цього зроблено не було, рішення про звільнення заявників не могли вважатися достатньо обґрунтованими.

Водночас Європейський суд не вбачає підстав розглядати питання, чи підірвало таке недостатнє обґрунтування незалежність і безсторонність національних судів, а також питання інших процесуальних недоліків, на які скаржилися заявники.

З огляду на зазначене Європейський суд констатував порушення пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з правом заявників на вмотивоване рішення у їхніх справах.

Розглянувши решту скарг заявників, Європейський суд погодився, що в дуже складному правовому контексті, в якому відбулося оскаржуване звільнення, органи державної влади діяли, вважаючи, що заявники порушили присягу. Європейський суд вказав, що аргументи заявників не переконали його у наявності прихованого мотиву органів державної влади та відхилив цю частину скарги як явно необґрунтовану відповідно до підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги за статтею 8 Конвенції та пунктом 1 статті 6 Конвенції, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з правом на вмотивоване рішення суду;
5. *Постановляє*, що немає потреби розглядати прийнятність та суть решти скарг заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції;
6. *Постановляє*, що встановлення порушення становить достатню справедливую сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, завданої заявникам, і відхиляє вимогу заявників щодо справедливої сатисфакції».